

Kåre Svebak:

EN «APOSTOLISK» MENIGHET

25 teser om kirkens trosformidling i generasjonsløpet

Ordet «apostolisk» ble føyd til Den nicenske bekjennelse (325) for å beskrive den rett-troende kirkes utbredelse fra generasjon til generasjon i tidens løp. Da ble det viktig for mange å legitimere egen virksomhet med ordet «apostolisk». På 1800-tallet skjedde noe lignende i nordisk sammenheng på 1800-tallet, da det gikk inflasjon i bruken av ordet «luthersk» for å legitimere egen virksomhet.

Saken gjelder mer enn trosformidling i og for seg: Fremstår den forsamlede menighet her og nå som **apostolatets kirke på dette sted**? Et ja-svar forutsetter at ord og handlinger er i samsvar med apostelordets lære fra kirkens oppstandne Herre. Læren gitt i begynnelsen må alltid være samme lære formidlet i nåtid. Den er norm og rettesnor. Men vil vi la oss korrigere i en stadig reformasjon? «Kirken må alltid reformeres», sa reformatoren Martin Luther. Da siktet han til troens rettferdighet i samvittighetene. Alternativet er den farisøiske selvtilfredshet: Her holder vi oss til det de gamle har sagt. Den påståtte apostolisitet øser av en påstått åpenbaringskilde.

KRISTEN FOLKETRADISJON

møter oss i nåtid som *tilbakemeldinger* på kirkens omsorg for mennesker i fortid. De ligner et ekko. Ropet er gjenkjennelig, men ikke helt det samme. Tilbakemeldingene på bibeltekstene, undervisningen, prekenen og sakramentene fins også i det sekulær-liberale samfunn, men lite dokumentert. Landsdekkende intervjusamlinger på sognenivå fins ikke i vårt land. Hva kirkens apostolisitet innebærer i det menighetsbyggende arbeid er lite erkjent.

Vil man lære en menighetshistorie å kjenne, bør intervjuer innfri kildekritiske krav til dokumentasjon. Da kan man lettere begrunne de strategier man gjør eller bør gjøre for bedre å formidle den tro som er gitt kirken i begynnelsen. Ved siden av intervjuer bør kallsboken romme faktaopplysninger om nådemidlenes bruk og brukere, foruten prestens menighetsdiagnose og informative kommentarer til egen virksomhet.

Generelt sett forutsetter kirkens trosformidling elementær innsikt i flere fagområder. En sentral problemstilling gjelder forholdet kontinuitet og forandring. Med konkret menighetskunnskap danner vi oss et oversiktlig bilde av den tros- og læreformidling som har funnet sted. Hva er dens styrke og svakhet? Svarene begrunner tiltakene etter den gamle regel «læren er medisinen» (*doctrina est medicina*).

Medisinen består ikke i synsing og snusfornuft, som om praktisk teologi er den praktiske fornuft (I. Kant). Meddisinen består i Kristi ord og befalinger, gjort anskuelig for oss i den rett utlagte Bibel, gitt kirken i og med Nytestamentets apostoliske skrifter. Denne erkjennelse begrunner det kirke-

beskrivende ord «apostolisk». Hun fremstår som apostolatets kirke, hvor gudstjenestelige ordninger verner om Guds barns frihet i nådemidlenes bruk – som i begynnelsen, så nå og alltid.

Hensikten er gitt med menighetens sendelse – det evige liv, som består i å kjenne den eneste sanne Gud ved den han utsendte, Jesus Kristus (Joh 17:3). En bevitnet Jesus-historie begrunner hans fortsatte nærvær i den forsamlede menighet, virksom med Ord og Sakrament (v 20, Ef 2:19). Virksom er han på troskapens vilkår (1 Kor 4:1f).

HVORDAN BEDØMME OG FORNYE KRISTEN FOLKETRADISJON?

1. Tre *avgrensninger*: (1) En gruppetradisjon (el kollektivtradisjon) omfatter mere enn sedvaner – «det vi er vant til». Tradisjon kaller vi budskap og praksis mottatt fra generasjoner forut for oss som nå lever. (2) I likhet med annen tradisjon blir også apostelordets lære formidlet i en sosial prosess. (3) Sannhetskriteriet er ikke «det som er blitt trodd over alt, alltid og av alle» (Vincent av Lerinum, d ca 434), men apostelordets lære fra kirkens Herre og Lærer.
2. Det apostoliske ord er rettesnor og målestokk i vår bedømmelse av den folkelige tilbakemelding på *prekenembetets oppdrag og fullmakter*: (1) Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). (2) Å lære døpte å leve det disippelliv som holder Kristi befalinger. (3) Å kalle skikkede menn til menighetshyrder (pastorer) for å stadfeste Guds gode skapervilje med mannkjønn og kvinnekjønn, og anskueliggjøre forholdet mellom Kristus og hans kirkebrud. (4) Å være et legende fellesskap hvor undervisning og påminnelser gis om det private skriftemål, og anledning til skrifte i forberedelsen til Herrens Nattverd. (5) Fremsi høyt Kristi virkekräftige ord over fremsatt brød og vin (uten påkallelse av den Hellige Ånd - forvandlingsepiklese). Andre kjennetegn ved kirken er prestenes ekteskap, kristnes bønn og lovprisning, kors og trengsel.
3. *Kilden til kontinuitet og fornyelse* i kirken er de handlinger som har Guds mandat og fullmakter i prekenembetets gjerning. Ved dem er den oppstandne Kristus til stede i den forsamlede menighet, virksom med Den Hellige Ånd. Kilden til sakssvarende fornyelse fins ikke andre steder. Jf 1 Kor 15:1-3, Åp 2-3, osv.
4. Høymessen er åpen for alle, og likeså den jevnlige disippelundervisning (katekumenatet) gjennom kirkeårets tider. Instruksjon og øvelse hører med. Kirkeødeleggende er «satellittvirksomheter» uavhengig av høymessen, når Guds husfolk samles om Ord og Sakrament.
5. Trosformidlingens mulighet er foreldregenerasjonens samspill med prekenembetets utøvere. Aldersbestemte livserfaringer beriker det tradisjonsmiljø hvor barnet hos Gud forener alle på dåpens grunn. Dette samspill bør komme til uttrykk når høymessen forberedes og gjennomføres. Guds tjeneste for oss virker Guds barns lek for ham.

KRISTENTROENS BEGRUNNELSE I FORTID - GUDSDYRKELSENS VILKÅR I NÅTID

6. *Kristentroens begrunnelse* er unik. Da Jesus var lagt i graven, holdt ingen råd om hva vi nå skal gjøre. Etter Jesu oppstandelse fulgte den ventetid da han ga sine befalinger og fullmakter til de tolv. Like fra Pinsedagen ble de praktisert i den nye pakts gudsfolk, først av apostlene og etter dem deres trofaste etterfølgere i prekenembetet.
7. *Gudsdyrkelsens vilkår* er den oppstandne Kristus. Virksom i prekenembetets gjerning, lokker han og drar med de handlinger han befalte. Noen annen legitimitet har ikke menighetens virksomhet.

8. Guds kirke er en Ordets tjenerinne, og hverken statens eller folkets myndighetsområde. Guds tro blir formidlet hvor apostolatets kirke fremtrer i en dennesidig menighetshistorie. Mennesker kommer til tro ved det apostoliske ord og lærer å holde Kristi befalinger. Joh 17:20, Rom 10:15-17. På dette vilkår er den oppstandne Kristus virksom i den forsamlede menighet. Mt 28:20.
9. *En evangelisk-luthersk menighet* er apostolatets kirke fra begynnelsen. Se beskrivelsen i 1Tess 2:1-14. Sakssvarende uttrykk i ord handlinger verner om Guds barns nåderett i gudstjenestelige ordninger (Hans Dubois).
10. Forholdet kontinuitet og forandring medfører en *tosidig* oppgave, dels *trofasthet* mot det apostoliske ord, dels *forandring* med sakssvarende uttrykk. Oppgaven krever den bibelske begrunnelse formidlet i undervisning og instruksjon.

SAMHANDLING I ET ORDNET NÅDEMIDDELFELLESSKAP, ENHVER I SITT KALL

11. Fortellere gir innblikk i *situasjoner og hendelser da trosformidling skjedde*. Noe fortellingsstoff gjenspeiler apostelordets lære formidlet i fortid, mens annet stoff reflekterer den situasjonsbestemte betoning, utforming og anvendelse. Fortellerens livshistorie medvirker på en indirekte måte og aktualiserer den apostoliske lærenorm. Et *intervjuskjema* skal sikre det helhetlige grep om nådemidlenes brukerhistorie.
12. Prekenembetets oppdrag må *definere den situasjon da trosformidling skjer*, og gi svar på spørsmål av typen hvorfor er jeg her, hvorfor er presten her, hva skal vi gjøre, osv (konnotasjoner). Svarene begrunner dåpen, for alt i kirken handler om livet i dåpen – som liturger for Gud og diakoner for vår neste som Kristi etterfølgere.
13. Kristen folketradisjon står alltid i et forhold til kristentroens *begrunnelse* og nådemidlenes bruk. Synlige påminnelser er døpefont, prekestol, det nakne alterbord og skriftestolen (i det gammel-lutherske kirkerom). Begrunnelsen er en bevitnet Jesus-historie og hans virksomme nærvær i den forsamlede menighet på den ubeskårne kirkegrunn. Uten den Oppstandnes befalinger, ville bruken aldri ha funnet sted. Alternativene består i selvklok åndelighet og fellesskap med rom for reservasjoner mot apostelordets lære fra kirkens Herre.
14. Vi er kalt til samarbeid på troskapens vilkår, enhver i sitt kall. Den apostoliske læretradisjon består i *samhandling* mellom prest (el pastor), predikant og lekfolk i et ordnet nådemiddelfellesskap. Oppgaven består i å formidle kirkens læregrunn fra begynnelsen med de betoningene som omstendighetene krever, og avpasset tilhørernes forutsetninger, alltid med front mot vrang lære.
15. *Smågruppen er den sosiale motor*, når to eller tre «prater kristendom» og viser omsorg for den andres gudsforhold. Kristnes samtale oppmuntrer, begrunner og avklarer med Guds ord, inkluderer, innbyr, informerer, osv. Ingen kirkevirksomhet må få tilsløre smågruppens betydning. Guds kirkes utbredelse med Ord og Sakrament i tidens løp
16. Intet menneske har noe Guds mandat til å gjøre de læretilpasninger som mennesker krever eller godtar. Med ordet «apostolisk» markerer vi tilhørighet til Guds Ene Hellige Kirke, som beviselig er formidlet i den apostoliske læretradisjon siden aposteltiden (Apg 2:42). Her er den oppstandne Kristus hjørnesteinen, som med sin Ånd forener og sammenfører kirken alle dager.
17. Kirkemøters lærevedtak erstatter ikke *Guds kirkeorden*. I så fall villeder de mennesker med kirkeødeleggende virkning. Frukten av apostlenes virksomhet var menigheter som tok imot apostelordets lære «som det det virkelig er, Guds ord, som også er virksomt i dere som tror», 1 Tess

2:13, jf Lk 10:16, Gal 4:14, 1 Kor 15:1-3, osv. Utelukket er motstridende lærdommer klassifisert som «meninger» i en fortløpende debatt, Åp 3:13ff. I kirken gjelder faktisk apostolisitet.

18. Den Hellige Treénhet er ikke delt, og derfor er heller ikke Guds Ene Hellige kirke delt, og har aldri vært det. Splittelsene overvinnes ikke med enighet «på tilstrekkelig grunnlag», men ved den uforbeholdne bekjennelse til apostelordets lære. (Jf 1 Clemens brev ca år 95.)
19. *Antikrist* er årsaken til den kirkeødeleggende virksomhet. Denne åndsmakt er stadig virksom med bekvemme innsigelser mot apostelordets lære. (2 Tess 2.) Historien om kirkefelleskap «på tilstrekkelig grunnlag» er historien om antikristens ødeleggende virksomhet. Den er «tidens tegn» før Kristi gjenkomst til dom.
20. Den apostoliske kirketradisjon er *ingen åndssuksesjon* i kjærlig forbrødring på inderlighetens grunn. Den apostoliske kirke består i apostelordets lære fra Herren, etterfulgt i ord og handling. Hvor Guds «hemmeligheter» blir forvaltet med troskap, der er det apostoliske ord rettesnoren for forandringer og korrigeringer. Jf 1 Kor 4:1f, 15:1-3, Åp 2-3, osv.
21. Den apostoliske læreforvaltning befinner seg alltid i en *valgsituasjon*: På den ene side kan man gjøre som «de gamle har sagt» - og i kraft av *repetisjonen* ende som et isolat for innvidde. På den annen side kan man *tilpasse* kirken til menneskers behov og krav, dermed fremstå som lovreligion under relativismens terror. Jak 4:4. 1 Joh 4:5. Joh 15:19.
22. Både brudd og gjenopprettelse angår den enkelte dømte. Likesom bruddet er åpenbart, må også gjenopprettelsen være åpenbar. Ved å bruke kallsretten gjenopprettelse kirkefelleskap på den ubeskårne kirkegrunn, lagt i begynnelsen.
23. Kirkens apostolisitet lar Guds nådemidler fremstå i all sin herlighet. - Der finnes den rettferdighet som evangeliet åpenbarer av tro til tro i all sin herlighet. (Lk 24:47) - Der blir det nye livet, gitt i dåpen, forkynt i all sin herlighet. - Der blir privatskriftemålet brukt i all sin herlighet. - Og der blir kirkefelleskap praktisert i enig bekjennelse hos enhetens Herre over enhetens sakrament i all sin herlighet. Den korsfestede og oppstandne Kristus er årsaken til de handlinger som lokker og drar.
24. Kirkens bekjennelse og nåderett hører uatskillelig sammen under Kristi herredømme. Den apostoliske læretradisjon i liturgiske ordninger verner om Guds barns frihet på nåderettens grunn. Dette vern krever tilsyn ved prest/biskop i samsvar med Kristi marsjordre, Lk 24:47 – å forkynne i Jesu Navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle mennesker, uavhengig av stats- og folke-makt.
25. Den folkelige tilbakemelding i tidens løp vitner om nådemidlenes brukerhistorie, og om Guds kirkes herlighet skjult under korset. Mens vi lever her, lokker og drar kirkens Herre oss til samfunn med seg i velsignet brød og vin, og lar oss ha hjemme i de helliges samfunn i himmelen og på jorden. Og apostlenes etterfølgere i prekenembetet oppmuntrer han til frimodig bekjennelse etter regelen, Lk 5:5 – **På ditt ord** vil jeg kaste garnet.